

I-8-64

. Ἀπὸ τὴν Ποντιακὴ λαογραφία

. Σ Η Μ Α

Ο.- Τὰ ποντιακά μοιρολόγια.- Τὴν ἐκπομπὴ αὐτὴ γράφει καὶ ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης. Στὴ λύρα ὁ Γιωργούλης .

. τό σῆμα σβῆνει

Ο.- Ἀγαπητοὶ ἀκροαταί, σήμερα στὴν ἐκπομπὴ μας θὰ αἶς μεταδώσωμε σύντομ^{ην} περίληψη ἄρθρου, ποὺ δημοσιεύτηκε στὴν ἐφημερίδα "Ποντιακὴ Φωνή" καὶ ποὺ ἔχει τίτλο "Τὰ μοιρολόγια τοῦ Πόντου", γραμμένου ἀπὸ τὸν Μιχάλη Μεταλλέδη. Στὴ συνέχεια τοῦ προγράμματός μας θὰ ἀκούσετε ~~ἐκείνη~~ τραγούδια καὶ σκοποὺς ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τοῦ Πόντου.

. Λ Υ Ρ Α (ὑπόκρουση)

Ο.- Ἀκούστε σύντομη περίληψη ἄρθρου μὲ τίτλο "Τὰ μοιρολόγια τοῦ Πόντου", ποὺ ἔγραψε ὁ Μιχάλης Μεταλλέδης.

. Ἡ λύρα σταματᾷ

Ο.- Ἡ Μοῦσα τοῦ Πόντου, δὲν περιώρισε τὴν ἄρμονία, τίς ἐμπνεύσεις καὶ τὴ γλῶσσα της, στὰ τραγούδια μόνον τὰ ἐρωτικά, στὰ ἀτυχήματα τὰ ἐθνικά καὶ στοὺς ἀκριτικούς διθυράμβους.

Συνώδεξε τὸν Ποντιακὸ Ἑλληνισμό, σ' ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς πολυκύμαντης καὶ πολυτάραχης ζωῆς του, στὶς χαρές καὶ στὶς λύπες, στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο...

Τὸν πῆρε ἀπὸ τὸν βρεφικὸ τοῦ λῆινο, τὸν νανούρισε στὰ παιδικὰ του βήματα, τὸν ἐνέπνευσε στῆς νειότης του τὰ ὄνειρα, τὸν τραγούδησε δαφνωστέφανωμένο ἥρωα, τὸν ἐγλύκανε στῆς σιλαβιάς του τίς πίκρες, καὶ τὸν ἔκλαψε στερνά στερνά, δίπλα στὸ τελευταῖο του στὸ νεκρικὸ κρεβάτι...

Μὲ στίχους πλημμυρισμένους ἀπὸ ἀπέραντο πόνου, μὲ μοιρολόγια ποὺ συγκινοῦν καὶ σπαράζουν, ἔκλαψε ἡ Μοῦσα ἡ ποντιακὴ τὴν ἀπονιά τοῦ Χάροντα, τὴν συμφορὰ τοῦ θανάτου....

. ΛΥΡΑ (σέ ὑπόκρουση)

Ἀνάθεμά σε Χάροντα καὶ τρισανάθεμά σε...

Ἀνάθεμά σε Χάροντα μαυροσκοτεινιασμένε...

Μαυροφορεῖς τὰ ὀρφανὰ καὶ φαρμακῶν τς γονέους...

κι' ἀφήν' τς ὀσπῆτια ἀρχοντικά, διπλομανταλωμένα...

. Ἡ λύρα σταματᾷ

Ἄν σὺρ' αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν ἐσθὴν τὴν φουρτσοῦναν
ἂν σὺρ' αὐτὸ καὶ σὺρκεται, καὶ ἂν χάν' αὐτὸ καὶ χάνεται...

Καὶ συνεχίζει στὸν ἴδιο ἀπελπιστικὸ τόνο τό μοιρολόγι:

Τὰ μοιρολόγια αὐτὰ εἶναι, μπορεῖ νά πῃ κανεῖς ἀδίστακτα, δημιουργή-
ματα ἀποικειστικά τῆς γυναικεῖας μόνον φαντασίας.

Αὐτὴ τὰ ἐνίωσε, αὐτὴ τὰ ἐχρωμάτισε, αὐτὴ τὰ ἐδίδαξε, καὶ αὐτὴ ὡς τὰ σή-
μερα ἀκόμη, τὰ διασώζει. Φαίνεται ἄλλωστε ἀπὸ τὴν συγκινητικὴ τους ὕψή, τὴν
ρεαλιστικὴ τους διατύπωση καὶ τὸν πλούσιο συναισθηματισμὸ τους ὅτι μόνον
γυναικεῖα καρδιά θά μπορούσε νά τὰ ἀισθανθῇ, γυναικεῖα φαντασία νά τὰ συλ-
λάβῃ, καὶ γυναικεῖα χεῖλη νά τὰ ποῦν.

* Αἰκοῦστε, μέ λίγα λόγια, μέ ποιоὺς πονεμένους στίχους, ἐξωτερικεύει ἡ
χαροκαμένη τοῦ Πόντου μάνα τὸν πόνο τῆς, τὸν σπαραγμὸ τῆς δίπλα στὸ νεκρί-
κὸ κρεβάτι τῆς πεθαμένης κορούλας τῆς:

• • • • • Λ Υ Ρ Α • • (ὑπόκριση) • • • • •

* Ἡ κίσσα κούζ' ἀσ' σὸ κλαδὺν, κι' φάσα ἀσ' σὴν φωλέαν,
κι' ἡ πέρδεια ἡ πλουμιστὴ ἀσ' σὰ λιθαρομῦτια...
* Ἡ κίσσα κρατεῖ τὸ σα ὦν κι' ἡ φάσα τὸ ἐμπρίκι,
κι' ἡ πέρδεια ἡ πλουμιστὴ κρατεῖ τ' ἀναλλαγάδια...
θὰ πλύνῃς καὶ θὰ λούζ' νε σε, θὰ μοσχόσαπουνίζ' νε σε,
θὰ βάλνῃς σε ἀφιά κὸκκινα, κι' ἀπάν' τὰ γερανέα,
θὰ βάλνῃς σε τὴν κατιφέν τὸ χρυσαρματωμένον,
τὸ σεβαῖν καὶ τὴν φωτάν, καὶ τ' ἔρμον τὸ λαχῶρι σ'...
θὰ βάλνῃς σὰ μαλλόπα σου ὀλόχρυσον στεφάνι,
θὰ βάλνῃς καὶ σὰ δάκτυλα σ' βεργέτας δακτυλίδια...
* Ἐσέναν θὰ στολίζ' νε σε, κι' ἔσέν θὰ ἐφτάγνε νύφην,
κι' ἔσέν πουλί μ' θὰ στείλνῃς σε καὶ σὴ μαυροχωμίαν....

• • • • • ἡ λύρα σταματᾷ • • • • •

Καὶ μέσα στοῦ πόνου τὸ ξεχείλισμα καὶ τοῦ πρόωρου χαμοῦ τὴν παραζά-
λη, ξεσπάει ἡ δούτυχη μανούλα σὲ μιὰ μάταιη, δὲ μιὰ ἀνικανοποίητη, πρὸς τὴν
νεκρὴ κορούλα τῆς ἐπικλήσης:

Ποῦ πᾶς πουλί μ'; Ποῦ πᾶς ἀρνίε μ'; Ποῦ πᾶς ἄτοῦ σὰ ξένα;
ἄτοῦ σὰ ξένα σὰ μακρά, καὶ σὰ πιδεβασαίλας;
* Ἐκεῖ χαράν κί γίνεται, καὶ νύφην κι' ἀρματώνε...
τραπέζιν κί' κουρεῦκεται, ποτὶν κί ποτισταται...
* Ἐκεῖ ἡ βρούχνα πιθαμὴν, καὶ τὸ νερόν ... χεραίαν...
* Ἐλα πουλόπο μ' κλώστ' ὀπίσ', καὶ σ' ἄλλο μέρος δέβα...

Κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς συμφορᾶς πού τῇ βρῆκε, ξεχνᾷ ἡ δόλια μάνα τῶν
"ἐγκοσμίων" τὴν ματαιότητα, καὶ διερωτᾶται καὶ διαπορεῖ:

- Ρασόπο μ' ἀτιβίρευτον, καὶ πῶς ἐτιβερεῦτες;

Καὶ πέτρα μ' ἀπελέκετον καὶ πῶς ἐπελεκέθες;

Μπροστὰ στὸ ἀψυχο κουφάρι τοῦ ἀγαπημένου τῆς παιδιοῦ, νιώθει ἐκμηδε-
νισμένο τὸ ἄτομό τῆς, τὸ εἶναι τῆς κι' ἀσθεν. κές τίς δυνάμεις τῆς κάτω ἀπὸ
τὸ βάρος μιᾶς τέτοιας δοκιμασίας:

- Πουλί μ' τ' ἔσόν τὴν καμονήν καὶ τ' ἔσόν τὴν φουρτούναν
ἂν σύρ' αὐτὸ κί' σύρκεται, κι' ἂν χάν' αὐτὸ κί' χά'ται...

Καὶ συνεχίζει στὸν ἴδιο ἀπελπιστικὸ τόνο τὸ μοιρολόγι:

- 'Εγώ θά παίρω τά ρασιά, καί τά παρχαρομύτια,
θά κρᾶζω σάν τ' ἀγρέλαφα, καί σάν μουγκρίζ' τ' ἐλάφια...
Νερόν ντό 'κ ἔχνε τά μερηά, σά δάκρυα νά γομώνω,
τ' ἰσιζικα καί τά ἔρημα, ξάν θά σιονλετουρεύω....

... Λ Υ Ρ Α ...

Ο.- Σᾶς μεταδώσαμε περίληψη ἄρθρου μέ τίτλο " Τά μοιρολόγια τοῦ Πόντου" πού ἔγραψε ὁ Μιχάλης Μεταλλεῖδης.

... Λ Υ Ρ - Τ Ρ Α Γ ...

Ο.- Ποντιακοί καί σκοποί καί τραγούδια ἀπό διάφορες περιοχές τοῦ Πόντου (πέντε σκοποί) .

... Λ Υ Ρ - Τ Ρ Α Γ ...

Ο.- Αὐτό ἦταν τό τέλος τῆς ἐκπομπῆς μας. Κοντά σας καί πάλι τήν ἐρχόμενη ἐβδομάδα, αὐτή τήν ὥρα.

... Σ Η Μ Α ...

Ο.- 'Ακούσατε τήν λαογραφική μας ἐκπομπή, πού γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ Σταθης Εὐσταθιάδης, Στή λῶρα ὁ Γιωργούλης .

... τό σῆμα σβήνει ...

... Λ Υ Ρ Α ...
'Ανέβει σε Χάρωντα καί τρεῖς ἀνέβει...
'Ανέβει σε Χάρωντα μαυροκότσι...
Μαυροκότσι τᾶ δροσά καί φανέ...
κι' ἀπ' τᾶ δροσά δροσά...
... ἡ λῶρα σταματᾷ ...